

НОВА ЕПОХА ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Завершальний етап ХХ століття та перші десятиліття ХХІ століття стали початком нової епохи професійно-технічної освіти. Приводом формування нової сфери освіти стали зміни в економіці, демографії в суспільстві, євроінтеграційні процеси, демократизація та децентралізація. Водорозділом епох став прийнятий 10 лютого 1998 року закон України «Про професійно-технічну освіту». Законом визначено нові поняття, які внесли зміни в мережу закладів, їх функції, відносини з роботодавцями, суспільством, а саме:

- суб'єкт навчання;
- типи навчальних закладів;
- види підготовки кадрів;
- атестаційні рівні закладів;
- суб'єкти освітнього процесу;
- перелік нормативних актів, що супроводжують процес формування кадрів;
- процедури створення, ліквідації, реорганізації закладів, дозвільні процеси.

Початок ХХІ століття характерний системним внесенням змін до зазначеного Закону, які продиктовані прийнятими концепціями, що схвалені наукою та практикою. Паралельно приймалися нові законодавчі акти, нормативні документи – закони України «Про зайнятість населення», «Про професійний розвиток працівників», зміни до закону України «Про освіту». Характерним для цього періоду є пізнання європейського та світового досвіду у формі реалізації міжнародних проєктів, контактного співробітництва.

Ситуація в економіці, ринку праці мотивує інтеграційні процеси ПТО з роботодавцями, професійними формуваннями.

В мережі ПТО з'являються нові типи навчальних закладів, зростає мережа закладів III рівня атестації з підготовки робітничих кадрів більш високого професійного рівня, підготовки «молодших спеціалістів», внесення до класифікатору нових сучасних професій.

Формування Національної рамки кваліфікацій (НРК) на основі Європейської системи кваліфікацій (ЄСК) дало старт запровадженню стандартів спочатку освітніх, потім професійних стандартів, базованих на рівнях компетенцій.

Поява стандартів корегувала освітній процес, визначала нову роль педагогічних працівників, інтеграцію освітнього процесу з технологіями виробництв, роботодавцями.

Обмеженість ресурсів для здійснення професійної освіти призводить до зростання кількості суб'єктів професійної освіти у формі закладів I рівня атестації.

Дніпропетровська область лідирує з цього напрямку. Приводом до цього є значна кількість підприємств, що торгують продукцією на світовому ринку. Якщо державних закладів, підпорядкованих МОН України налічувалось біля 50-60, то інших – більше 100. Вимога до їх функціонування в освітньому середовищі при обмеженості фахових педагогічних кадрів призводить до порушень у визначенні професійного рівня навчених. Прослідковується невдоволеність роботодавців роботою державних закладів, що функціонують у замкненій системі та які самостійно визначають свої завдання, перелік професій, формують контингент здобувачів освіти, автономно навчають, самостійно атестують, потім пропагують свій «товар» роботодавцям.

Реагуванням на такі явища стає введення понять «державне замовлення», «регіональне замовлення», навчання безробітних, навчання за контрактом.

Інформатизація суспільства стала важливим фактором змін в організації освітнього процесу. Реалізуються державні програми забезпечення закладів комп'ютерною технікою, формування умінь педагогів по їх застосуванню.

Проблемним стає питання кадрового забезпечення закладів. В області створюється спочатку філія, потім – самостійний індустріально-педагогічний технікум, формуються на національному та регіональному рівнях системи підвищення кваліфікації педагогів закладів та навчальних структур.

Відчуття дефіциту впливу роботодавців на процес формування кадрів ініціює створення відповідно до закону України «Про освіту» Національного агентства кваліфікацій. З'являються структури супроводу процесу підготовки кадрів у вигляді інститутів, приватних агенцій. Обмеженість впливу на формування кадрів, дефіцит державного фінансування вимагає децентралізації управління закладами, відповідного їх фінансування, утримання.

2015 рік розділяє заклади на такі, що підпорядковані (фінансовані) державному, обласним, міським рівням.

Паралельно з управлінськими процесами проходять зміни методичного супроводу їх діяльності. Навчально-методичні центри ПТО в областях, які до цього часу були у подвійному підпорядкуванні, переходять на управління та фінансування з державного рівня. Функції методичної служби змінюються, стають ретрансляційними структурами від Центру до закладу, займаються аналітичною роботою, інтеграцією з соціальними партнерами, стають учасниками розробки законодавчих, нормативних актів, центрами координації роботи в регіоні з профорієнтації молоді, ствердження значимості ПТО, професій.

Абсолютно революційним став для ПТО період початку пандемії коронавірусу, потім – початок війни, запровадження воєнного стану.

Ситуація продиктувала внесення змін до законодавчих нормативних актів. З'явилися нові поняття, нові можливості, нові дії в системі формування трудового потенціалу, а саме:

- навчання дорослого населення на короткострокових курсах;
- запровадження вхідного контролю;
- навчання частковим кваліфікаціям та видам робіт;
- сертифікаційне навчання;
- екстернатна можливість;
- створення центрів кваліфікації;
- мережева освіта.

Згідно законодавства України стала актуальною діяльність по створенню в дев'яти областях (у т. ч. в Дніпропетровській області) Центрів досконалості європейського зразку за кошти Європейського Союзу.

Запровадження нових технологій виробництв здійснюється навчально-практичними центрами (НПЦ), що створюються на базі закладів ПТО. Спочатку вони створювались компаніями, корпораціями, потім – за кошти державного бюджету. Область займає з цього напрямку провідне місце. В Дніпропетровській області налічується більше 30 НПЦ.

Включення підприємств в процес навчання кадрів здійснюється впровадженням елементів дуального навчання, дуальним навчанням. Складність їх тиражування пояснюється відсутністю законодавчої бази стосовно ролі підприємств та пільг для них.

Демографічні процеси призвели до значного скорочення суб'єктів навчання. В мережі з'явилась значна кількість малокомплектних закладів з високою вартістю навчання.

Міграційні процеси, воєнні дії примусили заклади здійснювати навчання професіям специфічних категорій населення – внутрішньо переміщених осіб, інвалідів, ветеранів війни та інших.

Інклюзивна освіта постає важливою складовою навчання. Орієнтація закладів на воєнний період, на повоєнні часи та вище перелічені проблеми мотивують до прийняття нового закону та коригування мережі закладів ПТО.

ІСТОРІЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ

Історія професійно-технічної освіти Дніпропетровщини налічує понад три століття. Не одне покоління молодих громадян причетне до цієї історії. Робітничу школу професійної підготовки в ПТУ вже пройшли і сьогодні ще проходять тисячі громадян. Саме з порогу професійно-технічного навчального закладу розпочинає свій трудовий шлях, отримує путівку в життя велика частина молоді України. Тому з упевненістю можна зазначити, що ПТО має свій вагомий духовний потенціал.

З давніх часів Катеринославщина, а з 1932 року Дніпропетровщина була кузницею робітничих кадрів. Особливо для таких галузей промисловості, як машинобудування, чорна металургія, хімічна промисловість і сільське господарство.

Перше училище у Катеринославській губернії (нині Дніпропетровська область) засноване 1815 р. в селі Кам'янці, яке розкинулося над Дніпром. Тут готували лоцманів, які мали проводити річкові судна через небезпечні дніпровські пороги.

Одним з перших сільськогосподарських училищ, відкритих на території Катеринославської губернії, стало Гнедінське, засноване землевласником Дмитром Титовичем Гнедіним, який поділяв погляди прогресивної інтелігенції, у тому числі видатного російського просвітителя К.Д. Ушинського, на ремісниче навчання молоді. Гнедін Д.Т. жив у повітовому містечку Покровському розташованому неподалік від вільного козацького поселення Олександрівка, мешканці якого були вихідцями із Запорозької Січі. Він вирішив виділити для олександрівців десять десятин землі і кошти на заснування у своєму повіті сільськогосподарського навчального закладу. Однак у навколишніх селах було надто мало грамотних дітей, бо на той час у всьому повіті існувала лише одна церковнопарафіяльна школа, заснована 1856 р., її щороку закінчували 30 учнів - діти службовців, офіцерів, інтелігенції, купців та ін. Звичайно, заможні батьки не збиралися віддавати своїх дітей до селянської професійної школи, тому місцеві органи влади зволікали з відкриттям цього навчального закладу.

Питання про створення ремісничого училища не раз порушували на земських зборах прихильники ремісничого навчання на селі. Нарешті Д.Т. Гнедіну доручили створення такого училища. З 1876 р. почалося його будівництво, і тільки 1883 року училище прийняло своїх перших учнів. Вступати до училища можна було не раніше чотирнадцяти років. Найбільше годин виділялося для навчання в майстернях. Вимоги до вступників обмежувалися умінням читати й рахувати. Гнедінське училище, крім традиційних для села спеціальностей столяра і коваля, випускало слюсарів. Учні поділялися на дві категорії: одна навчалася і в класах, і в майстернях, друга оволодівала тільки ремеслом.

У перші роки навчання учні мали оволодіти фахом настільки, щоб вміти виготовити заготовку, надати їй потрібної форми, викувати болт, або нутру (так тоді називали гайки), провести зварювання металевих виробів під заданим кутом, зробити кільчасті ланцюги. Згодом виробляли вила, сковороди, найпростіші деталі для плугів і борін. Випускні іспити були досить складними: столяри мали повністю зробити віялку, металеві частини до якої виготовляли в кузні, потім відточували необхідні в слюсарній майстерні і лише згодом складали віялку з окремих частин, надаючи їй товарного вигляду. Отже, щоб здобути кваліфікацію столяра, учень мусив оволодіти трьома професіями. Знання усіх трьох ремесел приносило особливо велику користь тим випускникам, які залишалися працювати на селі. Такий майстер набував неабиякого авторитету серед селян.

Розпочате у 70-х роках XIX ст. будівництво залізниць, а особливо введення на Катеринославщині Єкатерининської залізниці (тепер Придніпровська), сприяло тому, що розвивалася в основному видобувна і обробна промисловість. Початок промислового розвитку Катеринославщини перетворив її на невід'ємну складову першої вугільно-металургійної бази в Україні.

На початку XX ст. питома вага криворізької залізної руди становила 57,2 відсотка, чавуну, який виплавлявся - 55 відсотків, на південних заводах - 53 відсотки. Інтенсивно споруджувався великий металургійний завод у селищі Кам'янському - тепер Дніпровський металургійний комбінат у м. Дніпродзержинську.

Розвиток промисловості супроводжувався зростанням чисельності робітничого населення,

потреб у робітничих професіях гірничодобувного і металургійного напрямів.

У цей час Криворіжжя забезпечувало рудою всю південну металургію і заводи центру. Нікопольський басейн стовідсотково задовольняв внутрішні потреби в марганцевій руді і забезпечував її експорт. У Катеринославі та Нижньодніпровську важку промисловість насамперед становила металообробна. Брянський металургійний завод (нині завод ім. Петровського у Дніпропетровську) випускав чавун, сталь, сталі балки, рейки, литво. Існували заводи: цвяхові (товариство російської залізничної промисловості), з випуску цементу, в Амур-Нижньодніпровську - трубний завод.

Таким чином, фундамент індустріального комплексу краю закладено ще в кінці XVIII - на початку XIX ст. Провідними галузями стали: гірничодобувна, залізородна, марганцева, металургійна, металообробна, машинобудівна, хімічна промисловість, електроенергетика та будівництво.

Архівні матеріали та документи тих часів свідчать про те, що перед губернським керівництвом постала проблема забезпечення кваліфікованими робітниками нових індустріальних підприємств, які будувалися на Катеринославщині. Очевидно, зародження промисловості як галузі, індустріалізація господарства стали поштовхом зародження профтехосвіти в Україні наприкінці XVIII ст. Відкриваються навчальні заклади нового типу - професійної спрямованості. Низка документів підтверджує такий висновок.

Відомості про навчальні заклади Катеринославської губернії 1867 року:

- училищ у повітах - 8;
- жіночих училищ (2 роки навчання) - 4;
- народних училищ і шкіл у містечках і селах - 335.

Хронологія створення мережі шкіл та училищ в губернії:

- 1817 р. - відкрито Катеринославське ремісниче училище садівництва;
- 1886 р. - відкриваються ремісничі училища в усіх повітах губернії;
- 1894 р. - працюють 263 ремісничі гуртки садівництва, городництва і бджолярства в народних училищах;
- 1895 р. - земство відкрило 57 класів рукоділля (13 ремісничих класів, 21 - ручної праці).

У повітах Катеринославщини (кінець XIX - початок XX ст.):

1. Олександрівський повіт - 1 училище, Гнедінське ремісниче училище Верхньодніпровський повіт - 3 училища (Верхньодніпровське середнє сільськогосподарське училище, Саксаганське ремісниче, П'ятихатське сільськогосподарське земельне).
2. Катеринославський повіт - 3 училища (духовне училище, технічне училище залізниці, землеробське).
3. Павлоградський повіт - 4 навчально – ремісничі майстерні.

1910 рік - відкрито 67 художньо-промислових майстерень (ткацтво, рукоділля, обробка дерева, заліза, глини), 60 з них фінансувало земство.

З 1921 до 1925 р. створюються фабрично-заводські училища (розвивається нова форма навчання). Перша школа - ФЗН ім. Г.І. Петровського при трестах: «Дзержинськруд», «Ленінруд», «Жовтеньруд».

Профтехосвіта Дніпропетровщини розвивалася паралельно з розвитком школи та була нерозривно пов'язана з історією економічного становлення краю, українськими традиціями.

Радянська професійна школа формувалася в тяжкі роки громадянської війни. Великі соціальні зміни торкнулися всіх сфер суспільного життя. Вони й призвели до об'єднання навчання з виробництвом у професійних школах.

У 20-30-х роках місцеві партійні організації проводили велику роботу для залучення до виробництва жінок. На Дніпропетровщині цей рух сприйняли активно. Дівчата навчалися в училищах поряд з юнаками і в окремих, і в змішаних групах. 1929 р. першу групу жінок-трактористок створено у Покровському училищі. Серед його перших випускниць Ольга Голідза, Ольга Бідняк, які першими сіли на трактор «Інтер», а О. Бідняк - одна з перших комбайнерок - удостоєна золотої і срібної медалей ВДНГ СРСР.

У роки Великої Вітчизняної війни проблема забезпечення підприємств робочою силою постала дуже гостро. У її вирішенні важливу роль відігравала державна система трудових резервів. Багато колишніх вихованців профтехучилищ області, учасників Великої Вітчизняної

війни пов'язали все своє життя з професійно-технічними навчальними закладами, віддавши своє серце дітям. Серед них: генерал-лейтенант В.К. Цебенко, колишній майстер виробничого навчання, учасник битви за Берлін, заслужений працівник ПТО України Б.Б. Благман, Герой Радянського Союзу, учасник форсування Дніпра В.Г. Печенюк; генерал-майор К.І. Макшанцев; учасники війни В.А. Єфременко, М.С. Мітічкін, О.І. Куклев. Г.А. Григор'єв, Н.І. Скубицька.

Після визволення Дніпропетровщини від німецько-фашистських загарбників почалося становлення промислових підприємств, навчальних закладів, майстерень, відкриття нових РУ.

Роботу з відбудови навчальних закладів проводив начальник управління трудових ресурсів у Дніпропетровській області Г.В. Бірюков. 25 жовтня 1943 р. Георгій Васильович повернувся до Дніпропетровська разом із наступаючими військами. У книжці колишнього начальника головного управління трудових ресурсів держави П.Г. Москатова «Плечом к плечу» розповідається про перші кроки відродження професійних училищ Дніпропетровської області. «Боячись нарватися на міну, Бірюков остерігався увійти всередину. Раптом за рогом хтось виглянув та знову сховався.

- Ви хто будете, підійдіть ближче, - запитав Бірюков. Побачивши чоловіка у формі, незнайомиць спочатку сховався, а потім, поборовши страх, вийшов з-за рогу та сказав: «А ви хто?».

- Я керівник обласного управління трудових ресурсів.

- А я весь час чекав своїх, нарешті дочекався. Ось так вже декілька днів чергую тут».

Ця людина виявилася справжнім патріотом. До війни Василь Йосипович Марусич працював пожежником училища. Бажання зберегти все можливе змусило його залишитися в окупованому місті. З допомогою хлопців він не дав німцям вивезти з училища десятки верстатів, заховав цінні інструменти та зміг зберегти навіть друкарську машинку. На аркуші паперу олівцем Г.В. Бірюков написав перше посвідчення про призначення В.Й. Марусича завідувачем господарства училища № 9. А наприкінці 1944 р. розпочав свою роботу токарний цех, в якому вже було 18 верстатів, навчалася 50 учнів-ковалів, формувальники, токарі, слюсарі. Вони виготовляли слюсарні молотки, шестерні для сільгоспмашин. Так розпочалася післявоєнна історія одного з училищ Дніпропетровщини (нині – Дніпропетровський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів машинобудування та зв'язку).

У 50-ті роки професійні училища і школи ФЗН реорганізовано в міські і сільські профтехучилища. Відбудовано ряд профшкіл та училищ будівельного, металургійного, машинобудівного профілю. Гнедінське училище пройшло шлях до Вищого професійного училища.

У цей час у навчальний процес широко впроваджується змагання. Учні оволодівали новими технологіями, технікою, інструментами, передовими методами праці. У навчальних виробничих майстернях вироблялися наочні посібники для технічних кабінетів, діючі моделі обладнання.

У ці роки в Україні відбулася і Всесоюзна нарада з технічної пропаганди та технічної самостійності учнів. Заслуговує на увагу розвиток технічної творчості у будівельних професійних школах, переведених на 10-місячний термін навчання. Вже тоді головне управління освіти розглядало технічну творчість як складову частину всього навчально-виховного процесу, спрямованого на якісну підготовку робітничих кадрів.

Дніпропетровську область на цій нараді представляв директор професійної школи № 27 Благман Б.Б. У навчальному закладі було накопичено багатий досвід з питань технічної творчості учнів і спадкоємності: випускник училища - новатор виробництва. Випускники саме цього училища збудували будинки на Привокзальній площі та першими стали відбудовувати міста (Микола Буряк, Микола Довженко, Олександр Горбик). У технічному гуртку училища виконано макет збірного двоповерхового будинку, у створенні якого взяли участь понад 40 учнів. На шкільну виставку у зв'язку із 300-річчям возз'єднання України з Росією технічні гуртки підготували 60 робіт, а 1955 року - вже 86 робіт. За підсумками Всесоюзного соціалістичного змагання училищу (професійній школі № 27) чотири рази присвоювали перше місце з врученням Перехідного Червоного Прапора Ради Міністрів СРСР і перше місце серед навчальних закладів трудових ресурсів Дніпропетровської області.

Важливим етапом у розвитку системи професійно-технічної освіти є створення закладів нового типу - профтехучилищ, які дають учням поряд з професією повну середню освіту. Разом з дипломами випускники почали отримувати атестати про середню освіту, і перед ними

відкривалися шляхи до вступу у вузи. Переходові на середню освіту передувала велика робота з удосконалення навчально-матеріальної бази.

Значні зміни відбуваються у професійному складі робітників. Деякі з професій зникли і стали історією. Водночас під впливом науково-технічного прогресу народились і народжуються нові.

Дніпропетровщина може пишатися випускниками профтехучилищ - вони стали гордістю багатьох підприємств та училищ. Багато з них стали керівниками виробництва.

Так, Юрій Степанович Меркулов 15-річним хлопцем вступив до РУ № 6 (нині – Дніпропетровський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів машинобудування та зв'язку) і через 2 роки, закінчивши його, отримав професію формувальника. Свою професію Юрій Степанович полюбив на все життя, як і свій рідний завод ДЗМО, на якому працював з 1949 року. З 1958 р. - бригадир формувальників. 1966 року йому присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці, а через 10 років нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора. Самовіддано працювали на ланах рідної Дніпропетровщини вихованці ПТО комбайнери Дивончик П.А, кавалер орденів Трудового Червоного Прапора та Трудової Слави Максимов В.І. Їхні сини закінчили той же самий, що й батьки, заклад. Ця спадкоємність є запорукою успіху хліборобів Придніпров'я.

У 50-х роках найбільш ударним фронтом сільського господарства стало освоєння цілинних земель Казахстану, Сибіру, Уралу, Поволжя. У далекому Казахстані героїчно працювали посланці профтехучилищ області, налагоджували побут, підіймали цілину, створювали радгоспи, серед яких з'явився і «Дніпропетровський». Посланці Дніпропетровщини вирощували високі врожаї, допомагали новоселам зводити МТС і житлові будинки. Велика група юнаків і дівчат Дніпропетровської області нагороджена знаком «За освоєння цілинних земель», грамотами всесоюзного, республіканського і обласного комітетів комсомолу. Тисячі вихованців ПТУ області досягай в житті великих успіхів. Багатьох з них держава відзначила високими нагородами за почесну творчу працю.

На початку 60-х років майбутній президент Республіки Казахстан Нурсултан Назарбаєв закінчив Дніпродзержинське ПТУ № 8 і здобув робітничу професію.

2000 року, перебуваючи у рідному ПТУ разом з Президентом України ЛД Кучмою, Н.А Назарбаєв залишив запис у книзі музею училища: «С Днепродзержинском у меня связаны наилучшие юношеские воспоминания. 40 лет назад я начинал свой жизненный путь в цехах Днепровского комбината и стенах его училища (ПТУ № 8, нині – Дніпродзержинське ВПУ). На всю жизнь в моей памяти сохранились годы учебы на украинской земле. Именно здесь закалялся мой характер, вырабатывались профессиональные навыки, формировалась жизненная позиция».

У 1968 року вперше Дніпропетровське ПТУ № 1 перейшло на підготовку кваліфікованих робітників із середньою освітою, досвід якого було висвітлено 1972 року у видавництві «Вища школа» Москва (коли вийшла у світ книжка, присвячена переходу профтехучилищ області на таку форму навчання).

1976-1980 рр. характеризуються зміцненням матеріально-технічної бази профтехучилищ області. Так, було обладнано 550 кабінетів, 74 лабораторії, 150 навчально-виробничих майстерень. За цей час у навчальних закладах підготовлено понад 103 тисячі молодих робітників, у тому числі понад 32 тисячі кваліфікованих робітників із середньою освітою, 2517 учнів отримали атестати з відзнакою. Тривала робота з переведення навчальних закладів профтехосвіти на підготовку робітників із середньою освітою. Відкрито 5 нових училищ. Завершено перехід на навчання за новими навчальними планами і програмами. В області стали традиційними професійні конкурси. Розвиток профтехосвіти області свідчить про зростання кількості середніх і технічних училищ порівняно з профтехучилищами загального типу з 1-2-річним терміном навчання.

У роки XI п'ятирічки в області працювало вже 96 ПТУ та їхніх філій, контингент яких охоплював 48 тисяч, навчання велось з наданням 180 професій.

За добрі показники в справі підготовки робітників високої кваліфікації Дніпропетровській області присвоєно перше місце і вручено Перехідний Червоний Прапор Ради Міністрів УРСР та Української ради професійних спілок.

Щорічно профтехучилища області закінчували близько 30 тисяч кваліфікованих робітників. У більшості великих підприємств і сільських районів вони становлять основне ядро робітничих колективів. Багато з них стали передовиками та новаторами виробництва, раціоналізаторами та винахідниками, Героями Соціалістичної Праці та лауреатами Державних премій, великими

фахівцями та вченими, керівниками підприємств і колгоспів. Серед них: Герої Соціалістичної Праці сталевар Віктор Васильович Канарейкін, горнові Сергій Федорович Гладкий, Іван Сидорович Терещенко, прохідник Василь Михайлович Ховренко, монтажник Іван Арсентійович Бакунець, комбайнер Дмитро Сидорович Биченко.

Роки	Контингент (кількість)	Кількість ПТУ	У тому числі середніх
1976	43215	63	40
1980	46563	68	51

Підготовка кваліфікованих робітників для основних галузей народного господарства

Галузі народного господарства	Всього за 1976-80рр.	У тому числі за роками				
		1976	1977	1978	1979	1980
Промисловість	48140	7960	9508	10070	9896	10706
Будівництво	22858	4414	4558	4508	4771	4607
Сільське господарство	7727	2374	4090	3500	3620	4143
Транспорт і зв'язок	4870	1029	1072	1099	782	883
Комунальне господарство та побутове обслуговування населення	5299	1072	1092	1176	1058	901
Інші галузі	4711	1276	517	451	1178	1289
Всього:	93605	18125	20837	20804	21305	22529

На той час у професійній і загальноосвітній підготовці робітничої молоді велику увагу приділяють не кількісним, а якісним показникам. Одне з найстаріших в Україні сільських училищ, СПТУ № 5 Покровського району (нині - ВПУ № 75), 1983 року до дня святкування 100-річного ювілею нагороджено орденом Знак Пошани.

Відбудовано нові сучасні комплекси училищ у Кривому Розі, Дніпродзержинську, Межівському районі. Відкрито в сільській місцевості 2 училища і 6 філій, завершено виконання програми «ПТНЗ у кожному сільському районі». За якісну підготовку робітників ПТУ № 41 Тернівки відзначено грошовою винагородою ВЦРПС.

1983 року проведено реструктуризацію управління профтехосвіти. У Кривому Розі відкрито регіональний навчально-методичний кабінет.

Важливе місце в системі профтехосвіти на той час посідав персональний розподіл випускників. Молодого робітника направляють на роботу на те підприємство, у той колектив, де він проходив практику (у бригаді, цеху). Вирішено проблему з розміщенням учнів у гуртожитках. Цей показник був найвищим у республіці (97 відсотків). У трьох училищах за допомогою базових підприємств відкрито профілакторії.

Дніпропетровщина в ці роки стала базовою областю в державі з вирощування кукурудзи, 20 відсотків випускників сільських училищ займалися цією справою. Це вимагало активізації профорієнтаційної роботи із сільськими школярами.

Час вимагав фахівців складних професій, пов'язаних з перспективами науково-технічного прогресу; а також робітників широкого профілю. Розпочато підготовку із сучасних професій: оператор верстатів з програмним керуванням (ВПУ № 17, ПТУ № 11), електрослюсар з приладів контролю процесів, налагоджувальник агрегатних і спеціальних верстатів.

Модернізація матеріально-технічної бази училищ, поліпшення практики учнів на підприємствах, впровадження передових форм і методів навчання характерні особливості досвіду

ПТУ № 20 і ДСУ № 568 тресту «Дніпросантехмонтаж». У майстернях училища перейшли на навчання учнів з виготовлення виробів на замовлення базового підприємства. Це дало змогу виключити низку проблем для ПТУ, насамперед училища своєчасно почали забезпечувати матеріалами, інструментами, технічною документацією.

Держава завжди турбувалася про кадри профтехосвіти. На межі 80-90-х років 94,2 відсотка інженерно-педагогічних працівників мали вищу освіту, тоді як у 70-х роках - 70 відсотків.

У 80-х роках згідно з рішенням бюро обкому компартії України для припинення міграції молоді з сіл у міста області, з метою підготовки кадрів для села постало завдання створення у кожному сільському районі училища або його філії. Вони відкривалися в приміщеннях загальноосвітніх закладів.

У 1981-1983 рр. до закладів профтехосвіти області направлено 415 випускників вищих і середніх спеціальних навчальних закладів. Дотримувалися поповнення ПТУ досвідченими кадрами, передовиками виробництва, наставниками молоді. Серед них Герой Соціалістичної Праці, майстер-наставник Михайло Миколайович Лапшин; лауреат Державної премії СРСР, кавалер ордена Леніна, майстер виробничого навчання Володимир Ілліч Іванов; заслужений металург СРСР, кавалер ордена Леніна, майстер виробничого навчання Микола Андрійович Грабко; кавалер ордена Леніна, майстер виробничого навчання Леонід Ілліч Чорнодуб. Ці люди становили золотий фонд системи профтехосвіти Дніпропетровської області.

В області вивчається досвід ленинградської профтехосвіти.

Багата досвідом підготовки робітничих кадрів Дніпропетровщина, поряд з іншими областями України, брала участь у наданні допомоги іншим державам у навчанні робітників. Однією з форм такої допомоги була організація навчальних центрів профтехосвіти за кордоном. У дев'яти державах працювали професійні центри, які створювалися для забезпечення кваліфікованою робочою силою металургійних, машинобудівних та електротехнічних підприємств, збудованих за допомогою Радянського Союзу. Другою формою допомоги була підготовка національних робітничих кадрів - навчання іноземних учнів у профтехучилищах області. Так, викладачі і майстри виробничого навчання були направлені за кордон для надання професійної допомоги закордонним колегам. Серед них - майстри виробничого навчання, фахівці, заступники директорів:

- Дніпропетровська - Сокульський Олександр Олександрович, Гоцало Михайло Михайлович, Стаднік Микола Григорович, Безуглий Анатолій Андрійович;
- Кривого Рогу - Гончаров Іван Федорович, Телятник Віктор Семенович, Хоменко Микола Григорович, Касьян Василь Антонович, Пентегев Володимир Михайлович.

У 1980-1986 рр. змінюється зміст виробничої практики. Освоєння та використання новітніх методів праці робітників на базових підприємствах відбувалося під час підготовки письмових кваліфікаційних робіт випускників училищ. Учні профтехучилищ разом із робітниками брали участь у виконанні державного плану виробничої діяльності та введення в експлуатацію нових будинків і споруд.

За участю вихованців будівельних ПТУ №№ 1, 5, 12, 18, 19 споруджувалися адміністративні культурні установи та житлові комплекси Дніпропетровська (театр опери та балету, стадіон «Метеор», мікрорайони: Перемога, Тополя, Лівобережний, Червоний Камінь, Комунар). Виходили з конвеєрів машинобудівного заводу трактори (за участю ПТУ № 17, нині - ВПУ № 17). У цехах комбайнового заводу ім. К.Є. Ворошилова вироблялися за участю учнів ПТУ № 11 бурякозбиральні комбайни, учні ПТУ №№ 2, 34, 48 відпрацьовували практичні навички та вміння в трубопрокатних цехах заводів Дніпропетровська, Нікополя, Новомосковська.

Залучення робітничої молоді до виконання корисної праці та участі у виконанні державних планів п'ятирічок створило умови для закріплення навчальних груп СПТУ за колективами бригад у цехах підприємств та підвищило значення наставника в організації випускної виробничої практики.

У цей час на рівні держави проводився огляд спільної роботи колективів ПТУ та базових підприємств для підготовки робітничих кадрів. Заслуговує подяки робота колективів ВПУ № 17 та Південно-машинобудівного заводу, ПТУ № 12 і будівельно-монтажного тресту № 17, ПТУ № 45 та заводу «Криворіжсталь», ПТУ № 22 та Дніпровського металургійного комбінату, ПТУ № 15 і

металургійного заводу ім. Г. І. Петровського. Ця співпраця започаткувала добру традицію посвячення в робітничий клас, виховання гордості за причетність до робітничого класу.

Згідно з концепцією профтехосвіти Державного комітету СРСР, у 90-ті роки пріоритетними стають такі напрями діяльності ПТУ: забезпечення взаємозв'язку загальної професійно-технічної освіти, здійснення демократизації і гуманізації, диференціації загальноосвітнього процесу шляхом впровадження нових навчальних планів. Тоді ж оновлюється і змінюється зміст навчального плану. Досвід роботи викладача спец предметів ПТУ № 57 Тетяни Іванівни Архипової «Застосування нових форм і методів навчання з використанням психоемоційного стану учнів» стає доступним кожному. А 1994 року з грифом Міністерства освіти України видано навчально-методичний посібник для професійних навчальних закладів «Електротехніка», автор - С.Є. Решетюк. 1998 року виходить у світ підручник державною мовою для учнів професійно-технічних закладів «Технологія токарної обробки» за редакцією та у співавторстві Ревнівцева Миколи Петровича, директора ПТУ № 11 Дніпропетровська, інженера за фахом. В останнє десятиріччя ХХ ст. у системі профтехосвіти Дніпропетровщини здійснюються структурні та змістовні реформи. Ці реформи починаються у 90-ті роки та здійснюються за такими напрямками:

- впровадження нового господарського механізму;
- складання бізнес-планів;
- ліцензування професій, атестація училищ;
- інтегрування професій;
- перехід на договірну систему підготовки кадрів для підприємств;
- оптимізація мережі ПТНЗ ,перепрофілювання та спеціалізація;
- визначення нових функцій ПТО (КП, ПРП);
- на базі ПТУ створюються нові типи навчальних закладів (ВПУ, центри, професійні ліцеї);

Враховуючи вихід у світ урядових документів щодо реформування профтехосвіти, які насамперед спрямовані на зміну моделей, функцій ПТО, виникло головне завдання перед керівником ПТНЗ - визначити стратегію і тактику роботи колективу в нових умовах. Кожен регіон області має свою специфіку, свої особливості розвитку економіки, виробництва. Тому життя обумовлює необхідність зміни обсягів підготовки робітників, функцій, переліку професій, типів і форм навчання населення в професійно-технічних навчальних закладах.

Система професійної підготовки відіграє важливу функцію в становленні нашої незалежної держави - відтворення кваліфікованих трудових ресурсів. 2/3 всіх працюючих в Україні мають початкову професійно-технічну освіту.

На сучасному етапі розвитку держави перед професійно-технічною освітою постає низка принципово нових завдань, пов'язаних з подоланням структурної диспропорції між системою профтехосвіти і проблемами суспільства. Попри всі негаразди профтехосвіта за минулі роки розвивалася, змінювала структуру, перелік професій, зміст навчання, вдосконалювалися педагогічні технології.

Нове століття - це крок до подальшого розвитку системи профтехосвіти нашої області, її оновлення, поліпшення якості підготовки кадрів для різних галузей промислового, сільськогосподарського виробництва і сфери послуг.